

Raadsvoorstel

Datum vergadering	24 juni 2025
Registratie nummer	GZDGWB/1386660/1963810
Voorstelnummer	RV2025-054
Portefeuillehouder	Jacoline Hartman
Bijlage(n)	1. Startnotie regionale opgave Ruimte vanaf 2026 2. Afwegingskader 3. Samenvatting taken door afwegingskader
Onderwerp	Startnotie regionale opgave Ruimte Regio Rivierenland

Onderwerp

Startnotie regionale opgave Ruimte Regio Rivierenland

Beslispunten

1. De startnotie regionale opgave Ruimte vast te stellen en daarmee deze taak structureel te beleggen bij Regio Rivierenland vanaf 2026.
2. De structurele kosten van 42.000 euro te dekken uit het beschikbare budget vanuit de post bestuurlijke en landelijke samenwerking.

Inleiding

In het najaar van 2021 is het portefeuillehoudersoverleg (PFO) Ruimte opgestart, eerst als pilot en vervolgens structureel gemaakt bij besluit van 14 juli 2022. Sindsdien is de ondersteuning van de regionale samenwerking op ruimtelijk gebied telkens incidenteel geregeld, laatstelijk voor 2025. De uitkomst van de takendiscussie bevestigt dat regionale samenwerking op ruimtelijk gebied essentieel is (zie bijlage 2 voor het afwegingskader dat hierbij is gehanteerd en bijlage 3 voor een samenvatting van de uitkomst van de takendiscussie).

De ruimtelijke opgaven in Rivierenland zijn urgent en complex. Met de woningbouwopgave, energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit, stikstofproblematiek en economische ontwikkeling maken we keuzes die onze regio voor decennia bepalen. Deze opgaven zijn te groot en te verweven voor gemeenten om individueel op te pakken. Ruimtelijke keuzes van één gemeente hebben direct impact op buurgemeenten. De schaars beschikbare ruimte vraagt om zorgvuldige, integrale afweging. Ook is de personele capaciteit bij individuele gemeenten te beperkt voor deze complexe opgaven.

De komende jaren zullen we interbestuurlijk, volgend op het Regioarrangement FruitDelta Rivierenland, werken aan gebiedsprogrammering. Dit vraagt om een regionale gecoördineerde aanpak, zoals de afgelopen jaren ook waardevol en noodzakelijk is gebleken. Deze notitie stelt voor om de regionale opgave Ruimte vanaf 2026 structureel bij Regio Rivierenland te beleggen.

Samenvatting

De regionale samenwerking op Ruimte is telkens incidenteel geregeld. De uitkomst van de takendiscussie binnen Regio Rivierenland bevestigt dat regionale samenwerking op ruimtelijk gebied essentieel is. Daarom wordt voorgesteld de benodigde ondersteuning van de regionale samenwerking op ruimtelijk gebied structureel te borgen.

Besluitgeschiedenis

- 26 september 2023: De gemeenteraad heeft besloten startnotitie ondersteuning portefeuillehoudersoverleg Ruimte Regio Rivierenland vast te stellen.

Beoogd effect

De complexiteit van de opgaven vraagt om een integrale, regionale en gebiedsoverstijgende gecoördineerde aanpak. Het beleggen van de regionale opgave Ruimte bij Regio Rivierenland bevordert de integraliteit en faciliteert het leggen van de 'ruimtelijke puzzel'. Het doel is om hiermee invulling te geven aan effectieve samenwerking als Rivierenlandse gemeenten. Daarnaast zorgt regionale samenwerking in de vorm van coördinatie, kennisuitwisseling en samen optrekken voor efficiënte verrichting van taken, gezien de beperkte personele capaciteit bij gemeenten.

Argumenten

1.1 Een stevige regionale samenwerking is noodzakelijk voor de totstandkoming en uitwerking van gebiedsprogramma's

Het Regioarrangement is het startpunt van een langjarig proces richting gebiedsprogramma's en uitvoering. De beschikbare ambtelijke ondersteuning is beperkt in relatie tot de benodigde capaciteit om de agenderende opgaven uit te werken en gebiedsprogramma's op te tuigen. Om zelf als regiogemeenten proactief regie te voeren over wat we als Rivierenlandse gemeenten willen bereiken op het gebied van ruimte, stikstof en ruimtelijke kwaliteit, is structurele borging van de opgave bij Regio Rivierenland noodzakelijk. Zonder structurele regionale samenwerking dreigt versnippering, inefficiëntie en het missen van kansen.

1.2 Regionale samenwerking vergroot de efficiëntie en slagkracht

De realiteit is dat geen enkele gemeente momenteel de expertise en capaciteit heeft om alle ruimtelijke vraagstukken zelfstandig op te pakken. Het gemeentegrensoverschrijdende karakter van de vraagstukken maakt regionale samenwerking essentieel. Door krachten te bundelen, kunnen we kennis en expertise delen en zorgen voor efficiëntere inzet van beperkte ambtelijke capaciteit. Ook versterkt dit onze positie in het gesprek met provincie en Rijk over investeringen en ambities.

1.3 Structurele borging is nodig voor continuïteit en doorontwikkeling

Het proces van gebiedsprogrammering is een langjarig en cyclisch proces. Naast dat verschillende opgaven in samenhang moeten worden gezien en tot strategische keuzes voor de lange termijn moeten leiden, zal ook de intensiteit van de afstemming toenemen. Het uitwerken van de agenderende opgaven vraagt veel inzet, waar het opstarten, uitvoeren en

monitoren van gebiedsprogramma's bij komt. Structurele borging is noodzakelijk om deze taken effectief uit te kunnen voeren.

1.4 Gemeenten blijven aan het stuur, Regio Rivierenland faciliteert

Vanuit Regio Rivierenland wordt geen andere rol vervuld dan het geval is bij bijvoorbeeld de beleidsvelden wonen, mobiliteit, RES en economie. Beslissingsbevoegdheid blijft bij afzonderlijke gemeenten. De regio neemt een faciliterende en coördinerende rol op inhoud en verbinding, en vormt het aanspreekpunt vanuit de provincie Gelderland bij de gebiedsprogrammering.

1.5 Een raadsbesluit is nodig voor het structureel beleggen van de opdracht

De Gemeenschappelijke Regeling Regio Rivierenland biedt in artikel 4 lid h de juridische basis voor het behartigen van gemeenschappelijke belangen op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Om de regionale opdracht Ruimte structureel bij Regio Rivierenland te kunnen beleggen, is instemming van alle deelnemende gemeenteraden vereist. Dit past binnen het principe van verlengd lokaal bestuur en waarborgt de democratische legitimiteit van de regionale samenwerking. Dit proces van gezamenlijke besluitvorming versterkt het draagvlak en de effectiviteit van de regionale samenwerking. De gemeenteraad heeft eerder op 26 september 2023 positief besloten op de startnotitie Ruimte. Daarbij ging het om incidentele uitvoering van de opgave Ruimte.

2.1 De kosten voor de regionale samenwerking op Ruimte zijn tot op heden steeds incidenteel gefinancierd

De regionale samenwerking op Ruimte bestaat al sinds 2021 en wordt sindsdien elk jaar incidenteel gefinancierd. Er wordt nu enkel gevraagd om de regionale samenwerking op Ruimte structureel op te nemen in de begroting. Structurele borging geeft de zekerheid om de benodigde inzet tijdig te regelen en is noodzakelijk voor continuïteit en doorontwikkeling.

2.2 Er is structurele dekking beschikbaar voor de regionale opgave Ruimte

De incidentele financiering en wens tot structurele uitvoering van de regionale opgave Ruimte loopt al meerdere jaren en was reeds structureel in de begroting van West Betuwe opgenomen. Daarmee is er structurele dekking uit de post bestuurlijke en landelijke samenwerking.

Kanttekeningen

1.1 De ontwikkeling van het interbestuurlijke programma is nog gaande

De vormgeving van het regionale programma vindt plaats in nauwe samenwerking c.q. verkenning met provincie en waterschap. Hoewel de precieze invulling nog onderwerp is van gesprek, heeft de pilotfase van de afgelopen jaren overtuigend aangetoond dat structurele regionale samenwerking op het gebied van Ruimte onmisbaar is. De urgentie van ruimtelijke vraagstukken en de behoefte aan regionale afstemming zullen alleen maar toenemen. Om hierop te kunnen anticiperen en de continuïteit te waarborgen, is het noodzakelijk dat Regio Rivierenland nu structurele formatie kan aantrekken. Dit geeft de regio een stevige basis, ook tijdens de verdere ontwikkeling van het interbestuurlijke programma.

1.2 Naast regionale ondersteuning vraagt het proces ook capaciteit van gemeenten. De gemeentelijke organisatie moet worden ingericht om in staat te zijn regionaal goed mee te kunnen doen in het proces richting gebiedsprogrammering en uitvoering. Het vereist slimme organisatie om de benodigde strategische inbreng van gemeenten te verhogen. Vanuit het team Ruimtelijke Ontwikkeling is deze inbreng geborgd.

Financiën

Voor de structurele invulling van de regionale opgave Ruimte vanaf 2026 zijn de volgende middelen nodig:

Formatie

De effectieve uitvoering vraagt voor in elk geval in deze kwartiermakersfase structureel 1 fte programmamanager. De kostenraming voor de structurele invulling vanaf 2026 bedraagt 177.924 euro per jaar (directe kosten van 139.224 euro inclusief 38.700 euro voor reguliere overhead).

Werkbudget

Het structurele werkbudget bedraagt 24.360 euro voor 2026. Dit betreft een basisbedrag voor reguliere activiteiten zoals communicatie, facilitaire ondersteuning, organisatie werkateliers en participatietrajecten. Voor grotere trajecten zoals gebiedsprogramma's kunnen aanvullende voorstellen worden gedaan.

Verdeling over gemeenten

Het totaalbedrag van 202.284 euro wordt verdeeld onder de gemeenten op basis van inwoneraantal. De definitieve verdeling wordt gebaseerd op de inwoneraantallen per 1-1-2025. Het aandeel van West Betuwe bedraagt 21%, een bedrag van 42.000 euro. Dit bedrag kan worden gedekt vanuit de post bestuurlijke en landelijke samenwerking.

Andere financieringsbronnen

De provincie Gelderland levert substantiële inzet in de vorm van meedenkcapaciteit en budget. Als partners in de gebiedsprogrammering hebben zowel provincie als waterschap aangegeven te willen bijdragen aan gezamenlijke producten die worden ontwikkeld. Deze bijdragen van provincie en waterschap zijn aanvullend op het werkbudget, wat niet toereikend is om alle taken op te pakken, en leiden niet tot een verlaging van de gemeentelijke bijdrage. Dit komt doordat provincie en waterschap bijdragen aan concrete producten binnen de samenwerking, terwijl de gemeentelijke bijdrage de basisfinanciering vormt voor de structurele ondersteuning van de regionale samenwerking op ruimtelijk gebied. Voor de uitvoering van opgaven worden aanvullende financieringsbronnen verkend (Rijk, provincie, Europese fondsen, publiek-private samenwerking).

De ontwikkeling van een Regionale Investeringsagenda (RIA) is cruciaal voor het benutten van deze financieringsmogelijkheden.

Communicatie en participatie

Na besluitvorming door de gemeenteraad zal de Regio Rivierenland zorgen voor de verdere implementatie en communicatie rondom de regionale opgave Ruimte.

Uitvoering/Planning

Uitvoering

Na besluitvorming zal de uitvoering als volgt worden opgepakt, waarbij onderstaande rolverdeling wordt gehanteerd:

Gemeenteraden

- Kaderstellend
- Besluitvormend over structurele financiering
- Input leveren vanuit lokaal perspectief

Colleges

- Besluitvormend alvorens voorstellen aan gemeenteraden worden voorgelegd
- Integrale afweging van regionale ruimtelijke vraagstukken
- Borgen lokale inbreng in regionale processen

PFO Ruimte

- Coördinerend en signalerend voor het proces waar het ruimte betreft
- Voert inhoudelijk gesprekken over opgaven binnen het ruimtelijk domein
- Betreft waar nodig andere portefeuillehouders en overlegtafels
- Agendeert via portefeuillehouders documenten in colleges en het AB van de regio
- Ontwikkelt gezamenlijke standpunten richting provincie en Rijk

Gemeenteambtenaren

- Voorbereidend voor het PFO Ruimte en relevante tafels
- Inhoudelijk adviserend richting portefeuillehouders
- Zorgen voor verbinding tussen lokaal en regionaal niveau
- Leveren strategische input voor regionale vraagstukken

Regio Rivierenland

- Faciliteert het proces rondom de regionale opgave Ruimte
- Faciliteert de samenwerking tussen de 8 gemeenten
- Faciliteert de samenwerking met andere samenwerkingspartners
- Signaleert kansen en knelpunten
- Bereidt procesmatig en inhoudelijk de agenda's voor van ambtelijk en bestuurlijk overleg
- Zorgt voor integratie van ruimtelijke processen in gebiedsprogrammering (VLGG, Energievisie, Groenblauw raamwerk, etc.)
- Stemt af met de regiomanager vanuit de provincie over stand van zaken inhoud en proces
- Begeleidt/faciliteert de opstart en doorontwikkeling van gebiedsprogramma's

- Stimuleert samenwerking, kennisuitwisseling en zoekt naar financieringsmogelijkheden
- Ontwikkelt voorstel voor doorgroei naar volwaardige programmaorganisatie

Evaluatie

Evaluatie vindt plaats vanuit de reguliere planning en control cyclus van Regio Rivierenland.

Risicoparagraaf

Risico omschrijving	Soort risico	Kans	Effect	Beheersingsmaatregel
Niet iedere gemeente gaat akkoord met startnotitie	Bestuurlijk	Klein	Middel	Besef van belang om op overstijgende thema's regionaal samen te werken.

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe
 de secretaris, Philip Bosman
 de burgemeester, Servaas Stoop